

Nr 28.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för gynnande av bebyggelsen på landsbygden.

Tredje lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 176 i första kammaren av herr *Persson, Karl, m. fl.* och nr 165 i andra kammaren av herr *Jansson i Benestad m. fl.* I motionerna hemställas, »att riksdagen måtte besluta att uppdraga åt Kungl. Maj:t att efter översyn av hithörande lagar vidtaga snabba åtgärder för sådana ändringar att bebyggelsen på den rena landsbygden gynnas».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas hemställan, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver yttranden inhämtats från lantbruksstyrelsen och bostadsstyrelsen. Bostadsstyrelsen har såsom eget yttrande åberopat en inom styrelsen upprättad promemoria samt därjämte överlämnat yttranden från länsbostadsdirektörerna i Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Kronobergs, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Gävleborgs och Norrbottens län. På begäran av utskottet har yttrande över motionerna tillika avgivits av Riksförbundet Landsbygdens folk.

Yttrandena.

Lantbruksstyrelsen och Riksförbundet Landsbygdens folk förordar i anledning av motionerna viss översyn rörande principerna för långivning till bostadsbyggande på landsbygden. I den av bostadsstyrelsen åberopade promemorian tages icke någon bestämd ståndpunkt till motionärernas hemställan om översyn. Det anföres emellertid i promemorian, att i motionerna redovisade ogynnsamma förhållanden i avseende å försörjningsmöjligheter, befolkningsutveckling och byggande på den egentliga landsbygden icke med fog kan sägas vara en följd av restriktiva bestämmelser i de lagar och författningar, som reglerar jorddelning, bebyggelseplanering, byggande och statliga investeringar för olika ändamål.

I bostadsstyrelsens promemoria anföres till en början bl. a. följande.

Allmänt om byggnadslagen m. m. samt om samordning av vissa statliga verksamheter. Det finns ett bestämt samband mellan den statliga bostadspolitikerna och andra i motionerna omnämnda verksamheter. Genom vissa restriktiva regler i byggnadslagen vill man främja tillkomsten av välbyggda samhällen, som tillgodoser högt ställda krav hygieniskt, ekonomiskt och socialt. Jorddelningslagens regler för fastighetsbildning och byggnadslagens

regler för byggande är numera samordnade. Genom bostadspolitiska åtgärder åsyftas, att så många som möjligt skall kunna få en god bostad till rimlig kostnad. Man eftersträvar en sådan utrustningsstandard, att flertalet bostäder kommer att fylla de anspråk, som för närvarande uppställas för nybyggnad i städerna. Man vill med andra ord utjämna den skillnad i standard, som alltjämt föreligger mellan stadssamhällenas och landsbygdens bostadsbestånd. Till landsbygd hänföres i detta sammanhang ej endast den egentliga landsbygden utan även de mindre och medelstora samhällena (tätorterna) i landskommunerna.

De i egnahemslåneförfattningen uppställda villkoren att lån må beviljas endast om bostadshuset kan beräknas få stadigvarande användning för bostadsändamål och att säkerhet skall lämnas för statens fordringar får anses innebära att en statsbelånad fastighets kreditvärde skall vara tillfredsställande. Härvidlag inverkar såväl utrustningsstandarden, t. ex. vattenförsörjning och avlopp, som belägenheten i förhållande till kommunikationer, skolor, affärer och dylikt. Även bostadsbehovet på lång sikt med hänsyn till ortens försörjningsmöjligheter och befintligt bostadsbestånd är av betydelse vid bedömning av en fastighets kreditvärde.

De organisatoriskt och i avseende å lagar och författningar skilda statliga verksamheterna på samhällsbyggandets område har visserligen var för sig vissa bestämda arbetsuppgifter. Erfarenheten har emellertid visat att för ett någorlunda tillfredsställande resultat krävs samarbete mellan företrädare för bebyggelseplanering, fastighetsbildning, lån- och bidragsgivning samt arbetskraftsförsörjning. Ett samarbete mellan bostadsmyndigheter och andra myndigheter förekommer nu såväl centralt som på länen. För bostadsmyndigheterna gäller det att vissa standard- samt bostadskostnads- och andra med långsiktiga ekonomiska synpunkter beaktas vid samhällsbyggandet. Genom ett sådant samarbete med samordnande ställningstaganden som resultat vill man också i möjligaste mån söka undvika irritation och motsättningar mellan allmänheten och myndigheterna.

Sedan i promemorian vissa uppgifter lämnats rörande befolkningsutvecklingen på landsbygden, belyses det av motionärerna berörda spörsmålet såväl vad angår tätbebyggelsen som glesbebyggelsen.

Tätbebyggelse (tätorter) samt randbebyggelse m. m. Bebyggelsen inom tätorterna regleras väsentligen genom byggnadslagstiftningen. Enligt denna förutsättes att mark för att få användas till tätbebyggelse vid planläggning har prövats från allmän synpunkt lämpad för ändamålet. Med tätbebyggelse förstås sådan samlad bebyggelse, som nödvändiggör särskilda anordningar för tillgodoseende av gemensamma behov. Inom stadsplanerade områden åligger det kommunen att svara för sådana gemensamhetsanläggningar som gator och avlopp. I regel ordnas samtidigt vattenförsörjningen gemensamt för samtliga fastigheter inom ett visst aktuellt utbyggnadsområde. Inom områden med byggnadsplan kan nybyggnad förhindras innan gemensamhetsanläggningar för de nämnda ändamålen utförts. Genom vissa bestämmelser i byggnadslagen vill man åstadkomma en successiv utbyggnad av tätbebyggelseområden i syfte bl. a. att underlätta finansieringen av gator och ledningar. Genom att fastställa utomplansbestämmelser för områden i närheten av planområdena samt genom vissa regler om avstyckning i jorddelningslagen vill man förhindra uppkomsten av randbebyggelse och landsvägsbebyggelse eller annan olämplig tätbebyggelse.

Till ledning för den bostadspolitiska verksamheten gäller vissa direktiv och författningsbestämmelser, vilka får anses motsvara förenämnda lagregler.

I prop. nr 235: 1947, s. 10—11, har sålunda chefen för socialdepartementet uttalat, att vid statlig lån- och bidragsgivning för höjandet av landsbygdens bostadsstandard stor uppmärksamhet måste ägnas frågan om bebyggelsens lokalisering och att man därvid måste tillse att bebyggelsen, där det över huvud taget är möjligt, koncentreras till områden, inom vilka en hög utrustningsstandard — främst i fråga om vatten och avlopp — kan åstadkommas till rimliga kostnader. Enligt egnahemsläneförfattningen 5 § andra stycket e) krävs såsom villkor för lån inom tätort, att bostadshuset anslutes till gemensamhetsanordning för vattenförsörjning och avlopp. Efter prövning av föreliggande omständigheter må uppskov beviljas med uppfyllandet av nämnda villkor. Sådant uppskov har medgivits i ett stort antal fall, då investeringsbegränsningen eller andra omständigheter försvårat tillkomsten av gemensamhetsanläggningar för vattenförsörjning och avlopp. En förutsättning för uppskov är bl. a. att sanitära olägenheter icke har uppkommit, att va-frågan framdeles kan lösas genom gemensamhetsanläggning för rimlig kostnad och att bostadshuset i fråga planeras att uppföras inom området för en beslutad första utbyggnad av ledningsnätet.

Vid den statliga långivningen eftersträvas alltså liksom vid tillämpningen av byggnadslagstiftningen att koncentrera den bebyggelse, som är att anse som tätbebyggelse, till område där förutsättningar finnes för en hög utrustningsstandard till rimlig kostnad. I detta syfte och för att icke motverka genomförandet av byggnadslagstiftningens intentioner vägras i regel statligt egnahemslån inom s. k. randbebyggelseområden eller inom andra områden, där det uppkommit eller tenderar att uppkomma olämplig tätbebyggelse.

I vissa fall då ansökning om lån och/eller bidrag (egnahemslån eller förbättringslån) avser bostadshus inom en mindre bebyggelsegrupp på den egentliga landsbygden eller inom område med en icke alltför gles bebyggelse krävs att huset anslutes till gemensam mindre anläggning, förutsatt att ett sådant krav kan anses klart motiverat av sanitära och/eller kostnadsskäl. I åtskilliga sådana fall erfordras frivillig medverkan från ägare av andra närbelägna fastigheter. Om sådan medverkan icke kan erhållas uppställs i regel icke krav på anslutning. I alla tveksamma eller svårbedömbara låneärenden äger samråd rum mellan det lånebeviljande organet och distriktsingenjören för vatten och avlopp.

Inom tätorter (tätbebyggelseområden) är kreditvärdet i regel tillfredsställande ur de synpunkter bostadsmyndigheterna ha att beakta. Dock kan tveksamhet beträffande kreditvärdet uppkomma och har även uppkommit inom tätbebyggelseområden (tätorter) med blandad fritids- och helårsbebyggelse, låg utrustningsstandard (gator och ledningar), mindre tillfredsställande allmän service, ensidigt näringsliv eller dåliga försörjningsmöjligheter. Inom vissa sådana orter förekommer såsom en följd av nämnda förhållanden eller av andra orsaker, att befolkningen minskar genom utflyttning till andra tätorter. I några sådana fall har kunnat konstateras svårigheter att i öppna marknaden erhålla bottenkrediter för finansiering av såväl egnahem som flerfamiljshus.

Glesbebyggelse (enstaka bebyggelse på den egentliga landsbygden). Enligt byggnadslagen är glesbebyggelse i princip fri. Hinder enligt denna lag mot sådan bebyggelse kan förekomma endast i vissa speciella fall. Ej heller uppkommer hinder mot fastighetsbildning enbart av den anledningen att fråga är om glesbebyggelse. Vid avstyckning för sådan bebyggelse sker en prövning med hänsyn till jorddelningslagens krav om allmän lämplighet och aktualitet och ur synpunkten, att man vill förhindra olämplig för-

väntad tätbebyggelse. Den omständigheten att tomten anses olämplig med hänsyn till markbeskaffenhet, vatten- och avloppsförhållanden, möjlighet till utfartsväg samt belägenhet i förhållande till kommunikationer och dylikt kan sålunda utgöra hinder mot avstyckning. I vissa fall kan villkor för statligt lån (exempelvis kreditvärdet) utgöra hinder mot avstyckning, när aktualitetskravet i jorddelningslagen icke anses uppfyllt, om sökanden saknar ekonomiska resurser att genomföra ett planerat byggnadsföretag. Å andra sidan innebär den omständigheten, att ett område med hänsyn till reglerna i jorddelningslagen icke kan avstyckas till särskild fastighet, alltid hinder mot bifall till framställning om statligt lån, när i sådant fall säkerhet i form av inteckning icke kan erhållas.

Varken byggnadslagen, jorddelningslagen eller egnahemslåneförfattningen innehåller krav på, att fastighet eller bostadshus på den egentliga landsbygden (glesbebyggelse i betydelsen enstaka bebyggelse) skall kunna anslutas till gemensamhetsanläggning för vattenförsörjning och avlopp. I sådant fall kan ju vatten- och avloppsfrågan lösas endast genom separat anläggning. En helt annan sak är att man genom vissa bestämmelser i byggnads- och jorddelningslagarna samt genom lånevillkor vill förhindra randbebyggelse eller annan olämplig tätbebyggelse.

Härefter anföres i promemorian vissa synpunkter beträffande reglerna för långivningen för bostadsändamål på landsbygden. Flyttningstendenser och lånemöjligheter för skilda yrkesgrupper diskuteras härvid. Slutligen uttalas i promemorian följande.

Sammanfattning och slutsatser. Jordbrukets rationalisering och omflyttningen av stora delar av skogsarbetarkåren kommer att medföra, att bostäder på den egentliga landsbygden friställes i betydande omfattning. Enligt bostadsstyrelsens erfarenheter har sådan friställning redan ägt rum på flera orter. Trots bostadsbrist i tätorterna finns sålunda i icke ringa omfattning tomma bostäder på den egentliga landsbygden i exempelvis Norrbottens, Älvsborgs och Kronobergs län. Svårigheter att vid försäljningar utfå köpeskillingar, som motsvarar ett med hänsyn till produktionskostnad och avskrivningar rimligt värde, har konstaterats i t. ex. Älvsborgs län.

Nu nämnda omständigheter, stegringen av byggnadskostnaderna och väl även penningbristen inom vissa delar av landet har medfört att de icke statliga kreditinstituten visat mindre benägenhet än tidigare att lämna botenlån till egnahem. Denna restriktivitet gäller ej endast egentlig landsbygd utan även ehuru i mindre grad tätbebyggelseområden, där utrustningsstandard, allmän service eller försörjningsmöjligheter är mindre tillfredsställande. I en del mindre tätorter betraktas numera även flerfamiljshus såsom mindre goda investeringsobjekt. I sådana fall ställts det kravet på bostadsmyndigheterna att de skall fördjupa egnahems- eller tertiärlånet. Kreditinstituten åberopar icke sällan risken för förluster såsom skäl för sin restriktiva kreditgivning.

Det enda säkra underlaget för kreditvärdet hos bostadsbeståndet i en viss ort är varaktiga möjligheter till försörjning. Utifrån denna utgångspunkt bör frågan om gynnandet av bebyggelsen även på den egentliga landsbygden angripas. Intill dess denna fråga lösts genom statliga åtgärder, såsom utredningen för näringslivets lokalisering föreslagit, eller på annat sätt synes bostadsmyndigheterna liksom de privata kreditinstituten böra uppmärksamt följa utvecklingen på landsbygden och liksom hittills i sin rådgivande verksamhet och vid ställningstaganden i låneärenden verka för att ett onödigt och uppenbart risktagande undviks.

Bedömningen av kreditvärdet är betydelsefull inte endast för staten-lån-givaren utan även för kommuner och låntagare. Dessa sistnämnda riskerar att vid ett ändrat bostadsmarknadsläge få taga förluster i en nu icke förut-sebar omfattning. I detta sammanhang bör även observeras att egnahems-ägaren på grund av risken för förluster blir mer bunden vid egnahemmet, om detta är fellokaliserat.

Den i motionerna omnämnda för landsbygden ogynnsamma utvecklingen har icke i någon nämnvärd omfattning påverkats av bostadsmyndigheternas verksamhet. De med bostadspolitiska medel åstadkomna förbättrade bo-stadsförhållandena har möjligen något fördröjt befolkningsminskningen på landsbygden.

Det torde icke ankomma på eller ens vara möjligt för bostadsmyndighe-terna att nämnvärt påverka utvecklingen beträffande befolkning och försörj-ning. I den mån genom statliga eller andra åtgärder förhållandena föränd-ras så att sysselsättningsmöjligheterna på den egentliga landsbygden för-bättras bör också investeringarna i bostäder kunna ökas.

Av vad ovan anförts framgår, att i motionerna redovisade och något dis-kuterade ogynnsamma förhållanden i avseende å försörjningsmöjligheter, befolkningsutveckling och byggande på den egentliga landsbygden icke med fog kan sägas vara en följd av restriktiva bestämmelser i de lagar och förf-attningar, som reglera jorddelning, bebyggelseplanering, byggande och statliga investeringar för olika ändamål. Snarare är förhållandet mellan orsak och verkan det motsatta. Den ogynnsamma utvecklingen torde sålunda väsentligen betingas av en markerad omställning i näringsstrukturen och lär icke kunna avhjälpas genom ändring eller modifierad tillämpning av före-nämnda bestämmelser.

Lantbruksstyrelsen yttrar följande.

I motionerna ha berörts frågor, som äro av väsentlig betydelse för lands-bygden och som aktualiserats genom den ökade folköverflyttningen från den mera jordbruks- och skogsbruksbetonade landsbygden till stadsnäring-arna, vilka i regel äro förlagda till städerna eller till andra mer ensidigt in-dustriebetonade tätorter.

Det jordpolitiska programmet syftar till att åstadkomma en upprustning av jordbruksnäringen och en standardhöjning för landsbygdens befolkning. Den fortgående rationaliseringen av de primära landsbygdsnäringarna, jord-och skogsbruk, är en förutsättning för att dessa näringars utöware på längre sikt skola erhålla en bättre utkomst. Genom att stimulera till en förstärk-ning av svaga jordbruk med mera jord och till att åstadkomma en bättre arrondering av brukningsenheterna avser man att göra dessa bärkraftigare. Detta — att betingelserna bli bättre för dem, som stanna vid jordbruket — bör dämpa bortflyttningarna. Men det står å andra sidan klart, att rationa-liseringen nödvändigtvis medför minskat behov av arbetskraft inom jord-bruket och leder till att många mindre jordbruk, som inte ha förutsättningar att stå sig i konkurrensen, försvinna. Minskningen av den jordbrukande befolkningen kommer otvivelaktigt att fortsätta, om än med olika styrka i olika delar i landet.

Jordbruksbefolkningens fortgående uttunning kan medföra risk för upp-komsten av glesbygder, där befolkningsunderlaget icke är tillräckligt för att det skall bli ekonomiskt möjligt att förse bygden med gemensamma an-läggningar och service av olika slag. Om verksamheten för jordbrukets rati-onalisering skall få önskad effekt, d. v. s. innebära en tillräcklig höjning av jordbruksbefolkningens levnadsstandard, är det angeläget att verksam-heten kombineras med åtgärder, som bland annat syfta till att åstadkomma

en ökad diferentiering av landsbygdens näringsliv och därmed ökade möjligheter för de från jordbruket avflyttande att bli kvar på landsbygden.

Motionärerna ha nu framhållit att utvecklingen leds så, att bebyggelsen koncentreras till tätorter och en forcerad inflyttning sker till nackdel för den egentliga landsbygden. Motionärerna ha särskilt pekat på verkningarna i sådant avseende av 1947 års byggnadslag och byggnadsstadga.

Byggnadslagen har otvivelaktigt en mycket stark inverkan bl. a. på lokaliseringen av bebyggelsen. Lagen är byggd på den grundläggande principen, att det är det allmännas sak att bestämma var och när tätbebyggelse får ske och att tätbebyggelse icke tillåtes, förrän plan enligt byggnadslagen upprättats. Beträffande glesbebyggelsen avser byggnadslagen icke att åstadkomma någon detaljreglering. Genom att byggnadsnämnd inrättats även i landskommunerna och skyldighet stadgats för den byggande att dit anmäla byggnadsföretag, har det allmänna emellertid viss möjlighet att följa utvecklingen och ingripa, då så anses påkallat. Lagen ger möjlighet bl. a. att undantaga vissa områden även ifrån rätt till glesbebyggelse, att stadga förbud att bygga utan tillstånd av länsstyrelser m. m. Vidare kan glesbebyggelsen underkastas kontroll genom utomplansbestämmelser.¹

Enligt lantbruksstyrelsens mening äro byggnadslagen och byggnadsstadgan i och för sig väl ägnade att främja en önskvärd utveckling för landsbygdens del, givetvis under förutsättning att de tillämpas med förståelse för landsbygdens problem,

Däremot torde landsbygden ha försatts i en i viss mån missgynnad ställning i den statliga stödverksamheten till investeringar av olika slag.

Den praktiska tillämpningen av bostadspolitiken synes beträffande egenahemsverksamheten starkt ha präglats av den principiella ståndpunkten att fastighetens kreditvärde skall vara avgörande för frågan om lån skall kunna beviljas. Man synes i allmänhet grunda avgörandena på uppfattningen att under nuvarande befolkningsförhållanden på landsbygden något nytillskott av bostadsfastigheter där icke skulle vara erforderligt. Glest belägna bostäder på landsbygden med mindre möjlighet till hög standard beträffande vatten och avlopp bedömas med denna utgångspunkt komma att bli i mindre grad efterfrågade och ha därigenom tillmätts låga kreditvärden. Det torde vara ostridigt att viss dirigering av bostadsbyggandet till samhällena härigenom har uppstått.

Fastighetsbildningsverksamheten har samordnats med bostadspolitiken på sätt som framgår av anvisningar, utgivna år 1950 av lantmäteristyrelsen och bostadsstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen.

Mot bakgrunden av vad nu anförts finner styrelsen det angeläget, att hinder ej uppställas mot bostadsbyggande å den egentliga landsbygden utöver vad som är direkt behövligt för jordbruket, utan att ett sådant bostadsbyggande, som kan anses försvarligt med hänsyn till föreliggande sysselsättningsmöjligheter, tvärtom skall stödjas. Med hänsyn härtill finner styrelsen det önskvärt att en översyn skall företagas av de principer, som nu tillämpas vid behandlingen av frågor om lån och bidrag till dylikt bostadsbyggande.

Riksförbundet Landsbygdens folk meddelar, att riksförbundet i yttrande över 1951 års bostadsutrednings betänkande om samhällets stöd åt bostadsförsörjningen påtalat den restriktiva politik de bostadspolitiska organen i

¹ Utöver vad som gäller i byggnadslagen må nämnas att med stöd av den s. k. strandlagen glesbebyggelse kan hindras eller motverkas inom sådana områden, för vilka lagen blir tillämplig. I fråga om bebyggelse för i orten bosatt befolkning torde den dock ha tämligen obetydliga verkningar.

många fall följt vid behandlingen av låneärenden för bebyggelse på landsbygden, särskilt vad det gäller enstaka bebyggelse. Riksförbundet har framhållit angelägenheten av att statens stöd åt bostadsförsörjningen handhaves på ett sådant sätt, att lösningen av de allmänna landsbygdsproblemen icke försvåras. Riksförbundet delar sålunda motionärernas uppfattning, att en översyn av bestämmelserna på området samt dessas tillämpning bör komma till stånd. Därest 1951 års bostadsutrednings betänkande efter remissförfarandet kommer att bli föremål för en överarbetning synes den i motionerna behandlade frågan enligt riksförbundets mening lämpligen böra upptagas till prövning i anslutning till denna överarbetning.

Utskottet.

Befolkningsförflyttningen från landsbygd till tätorter är en i flera hänseenden olycklig utveckling, framhåller motionärerna. Enligt deras uppfattning bör därför byggnadslagen och andra lagar, som påverkar byggandet på landsbygden, icke få så tillämpas, att de tvingar människor till bosättning i tätorter. Motionärerna anför i detta sammanhang bl. a. att vattentäkter och avlopp i allmänhet kan ordnas billigare och enklare på den rena landsbygden. De som önskar bygga och bo på den rena landsbygden bör, uttalas i motionerna, icke med direkta eller indirekta medel förmenas detta, och de bör ha samma möjlighet att få statliga lån och bidrag som de som bygger i tätort.

I promemoria, som bostadsstyrelsen åberopat som eget yttrande över motionerna, hävdas att den i motionerna omnämnda, för landsbygden ogynnsamma utvecklingen icke i någon nämnvärd omfattning påverkats av bostadsmyndigheternas verksamhet. Ej heller kan enligt promemorian denna utveckling sägas vara en följd av restriktiva bestämmelser i författningarna angående jorddelning och bebyggelseplanering. Lantbruksstyrelsen anför, att byggnadslagen och byggnadsstadgan är väl ägnade att främja en önskvärd utveckling för landsbygdens del under förutsättning att de tillämpas med förståelse för landsbygdens problem. Däremot torde, framhåller lantbruksstyrelsen, landsbygden ha försatts i en i viss mån missgynnad ställning i fråga om den statliga stödverksamheten till investeringar av olika slag. Den praktiska tillämpningen av bostadspolitiken synes enligt lantbruksstyrelsens mening ha medfört en viss dirigering av bostadsbyggandet till samhällena. Riksförbundet Landsbygdens folk erinrar om att förbundet i yttrande över 1951 års bostadsutrednings betänkande påtalat den restriktiva politik de bostadspolitiska organen i många fall följt vid behandlingen av låneärenden för bebyggelse på landsbygden.

Det synes utskottet klart, att de av motionärerna åsyftade författningsbestämmelserna möjligen kan ha tillämpats på sådant sätt, att befolkningsförflyttningen till tätorterna påskyndats. Fråga är emellertid om tillämpningen f. n. motiverar att bestämmelserna överses.

Sedan förevarande motioner och yttranden däröver avgivits har propositionen nr 138/1953 angående anslag för budgetåret 1953/54 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. avlämnats till riksdagen. Till grund för propositionen ligger bl. a. nyssnämnda betänkande av 1951 års bostadsutredning. I propositionen (s. 51) anför föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, bl. a. följande.

»I detta sammanhang torde få upptagas frågan, huruvida en restriktiv inställning till egnahemsbyggande på landsbygden är motiverad på grund av de kreditrisker, som kan tänkas föreligga beträffande ur vissa synpunkter mindre välbelägna hus. Utvecklingen under senare år av kommunikationerna på landsbygden har medfört att bestämda krav icke längre behöver ställas på att husen skall ligga i anslutning till tätort med dess möjligheter till sysselsättning. Om vid belåning av egnahem på landsbygden vissa risker skulle tagas, betyder detta icke att landsbygden favoriseras. Under de senaste tio åren har med statligt stöd uppförts ett stort antal egnahem på mindre industriorter. De framtida försörjningsmöjligheterna på dessa orter kan visa sig vara helt beroende av att verksamheten vid ett eller ett par företag på orten icke kommer att inskränkas mera väsentligt. Ifrågavarande långivning innebär därför ett risktagande från statens sida.

Av det anförda torde framgå att statligt lån för uppförande av egnahem på den rena landsbygden icke bör vägras enbart av det skälet att efterfrågan på egnahem utanför tätorter på längre sikt möjligen kan förändras på sådant sätt att staten i vissa fall skulle kunna komma att löpa vissa risker. Det är ett önskemål att uttunnningen av befolkningen på den egentliga landsbygden icke blir för stor. Allmänt hållna bedömningar av kreditriskerna bör därför icke få fälla utslaget vid prövning av ansökningar om egnahemslån till hus på landsbygden. I de fall då en uppenbart olämplig plats för egnahemmet har valts, bör dock lån icke beviljas. Liksom hittills bör då fråga är om lån till egnahem på jordbruksfastighet hänsyn tagas till den pågående strukturrationaliseringen inom jordbruket. Jag förutsätter, att länsbostadsnämnderna vid prövning av låneansökningar avseende egnahem på landsbygden kommer att beakta de legitima nybyggnadsbehov som där kan föreligga.»

Ovan angivna riktlinjer för lån till egnahem på landsbygden har godtagits av statsutskottet (utl. nr 153/1953).

Med hänsyn till att motionärernas önskemål i fråga om den statliga långivningen i väsentlig utsträckning synes bli tillgodosedda, om riksdagen icke gör någon erinran beträffande nyssberörda riktlinjer, saknas enligt tredje lagutskottets mening anledning förorda någon översyn av författningarna rörande här avsedd långivning.

Vad åter angår byggnadslagstiftningens verkningar i fråga om befolkningarförflyttningen vill utskottet erinra om 1951 års byggnadsutrednings nu pågående arbete för en förenkling av lagstiftningen. Utskottet förutsätter, att det av motionärerna berörda spörsmålet därvid kommer att beaktas.

Tillämpningen av jorddelningslagstiftningen torde i det avseende varom

här är fråga i väsentlig mån vara beroende av bostadsmyndigheternas långivning. Då som framgår av det ovan sagda denna långivning i vad avser egnahemsbyggande på landsbygden icke synes komma att vara allmänt restriktiv, torde icke behöva befaras, att jorddelningslagstiftningen skall i framtiden ogynnsamt påverka nämnda byggnadsverksamhet. Någon översyn av denna lagstiftning synes utskottet icke vara i anledning av föreliggande motioner erforderlig.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 176 och II: 165, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 maj 1953.

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD.

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Oswald, Albert Hermansson*, Lindahl, Ebbe Ohlsson, Grym, Ivar Nilzon och William Ohlsson;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Åhman, Andersson i Mölndal, Levin, Persson i Appuna, fru Boman samt herrar Nestrup och Jansson i Benestad.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.